

УДК 392.86:37.014:42

О. В. Радченко – старший викладач теорії і методики фізичного виховання Луцького національного технічного університету

Формування антиалкогольної компетентності студенток у різних формах фізичного виховання

Роботу виконано на кафедрі теорії і методики фізичного виховання ЛНТУ

У статті описано методику з формування в студенток антиалкогольної компетентності в процесі фізичного виховання у ВНЗ 3–4 рівнів акредитації. Перевірено ефективність цієї методики в студенток першого та другого курсів, визначено рівень знань про алкоголізм.

Ключові слова: студентки, алкоголізм, компетентність, група, знання.

Радченко А. В. Формирование антиалкогольной компетентности студенток в разных формах физического воспитания. В статье описывается методика по формированию у студенток антиалкогольной компетентности в процессе физического воспитания в ВУЗ 3–4 уровней аккредитации. Проверена эффективность этой методики у студенток первого и второго курсов, определен уровень знаний про алкоголизм.

Ключевые слова: студентки, алкоголизм, компетентность, группа, знания.

Radchenko O. V. Forming of Students' Antialcoholic Competence in Different Forms of Physical Training.

In the article methods of forming of students' antialcoholic competence during the process of physical training in higher educational institutions of 3rd–4th level of accreditation were described. The efficiency of given methods between female students of 1st and 2nd courses was checked. The level of knowledge about alcoholism was fixed.

Key words: female students, alcoholism, competence, group, knowledge.

Постановка наукової проблеми та її значення. В Україні від уживання алкогольних напоїв за добу помирає сто десять осіб, за тиждень цей показник дорівнює кількості людей, які померли від грипу в нашій державі з початку епідемії 2009–2010 рр. На нашу думку, це – епідемія в найбільших масштабах і потрібно вживати невідкладних заходів для збереження української нації.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Провівши аналіз наукової літератури з проблеми антиалкогольного виховання, ми побачили, що дослідження проводилися переважно з підлітками в таких напрямках: педагогічну профілактику цього явища досліджували – Л. Анісімов, В. Оржеховська, М. Фіцула та ін.; соціальні проблеми алкоголізму – Л. Гицинюк, А. Ляхович, О. Яременко й ін.; психологічну профілактику – Н. Дементьева, Н. Максимова, Я. Комов і т. д.; антиалкогольне виховання старшокласників і підлітків засобами фізичного виховання – І. Шеремета, А. Турчак [3, 184; 4, 70; 5, 19]. А щодо досліджень зі студентками ВНЗ із формування в них антиалкогольної компетентності, то такі дослідження не проводились.

Щоб донести до студентів інформацію на занятті з фізичного виховання на антиалкогольну тематику, потрібно врахувати такі фактори:

- чітко уявляти призначення обраної форми виховного впливу, (бесіди, лекції чи пояснення) в ході того чи іншого заняття;
- у тих, хто займається, має скластися чітке уявлення про те, що вони особисто хочуть зробити для зменшення або, нарешті, подолання такого зла, як пияцтво;
- учитель повинен визначити, проти яких помилкових поглядів, позицій, установок спрямовувати свою діяльність.

Для цього вчитель має знати своїх вихованців, бути готовим до того, що частина з них скептично налаштовані до таких бесід, є серед них і такі, які самі вживають спиртне [2, 189].

У процесі формування антиалкогольної компетентності студентів потрібно охопити найбільш гострі проблеми алкогольної залежності, привернути до них увагу студентів, змусити їх замислитися над цією проблемою [1, 208].

Мета й завдання дослідження. Метою цієї статті є намагання перевірити ефективність методики з формування в студенток антиалкогольної компетентності. Для цього використовувався такий

метод дослідження, як анкетування, серед 173 студенток ЛНТУ. Анкетування було особистим, тому що здійснювалося за безпосереднього контакту дослідника з респондентом, і груповим, оскільки одночасно опитувалася вся група. Анкета включала запитання, що стосувались їх обізнаності про вплив і наслідки вживання спиртних напоїв.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Щоб донести до студенток антиалкогольні знання, ми розробили методiku, за допомогою якої на заняттях фізичного виховання подавали інформацію про пияцтво та алкоголізм.

У приміщеннях університету й спортивному комплексі були розміщені агітаційні та інформаційні стенди, на яких пропагандували ведення здорового способу життя без шкідливих звичок, а також листівки й плакати, які показували наслідки від уживання алкоголю та його вплив на організм людини.

На першому й другому курсах для студентів із дисципліни фізичного виховання в програму включено лекції для формування антиалкогольної компетентності.

Додатково до лекцій підібрано матеріал відеофільмів на антиалкогольну тематику. Студенткам запропоновано в методичному кабінеті у визначений час та день переглянути відеофільми або за допомогою інформаційного носія записати собі на компакт-диск і переглянути самостійно його вдома. Організовано зустрічі з лікарями наркотичного диспансеру, які проводили роз'яснювальну роботу про наслідки зловживання алкоголем. Проводилися зустрічі з молодими людьми, котрі мали проблеми з уживанням спиртних напоїв.

Нами підібрано літературу на антиалкогольну тематику, яку пропонували студенткам для ознайомлення. Список літератури роздано кожній студентці з рекомендаціями, що стосувалися негативної дії алкоголю на організм людини. Підібрано веб-сайти в Інтернет-мережі, на яких висвітлюється інформація щодо наслідків уживання алкоголю.

У позанавчальний час студенткам запропоновано відвідати спортивні секції в спортивному комплексі ЛНТУ. Спортивний клуб організував роботу секцій із волейболу, баскетболу, ритмічної гімнастики, плавання, атлетичної гімнастики, легкої атлетики, східних єдиноборств, карате.

Студенток залучали до участі й проведення спортивно-масових заходів і змагань, на яких велась антиалкогольна пропаганда. Заходи, у яких брали участь студентки: змагання першості волейболу ЛНТУ, першості ЛНТУ з плавання, фестивалі фізичної культури й спорту, спортивне шоу, першість ЛНТУ з легкої атлетики, легкоатлетичні естафети на приз газети "Волинь", першість міста з волейболу серед дівчат ВНЗ, змагання "Студія".

До формування в студенток антиалкогольної компетентності залучено студентську раду університету та спортивний клуб. Студентська рада разом із кафедрою фізичного університету й спортивним клубом проводила акцію "Молодь проти алкоголю". Студентам роздавали брошури, у яких висвітлюється проблема алкоголізму. У всіх навчальних корпусах університету, в кімнатах самопідготовки в гуртожитках та в приміщенні спортивного комплексу поміщено плакати на антиалкогольну тематику. Студентам роздавали молоко із написом "Краще пити молоко, ніж пиво". Біля гуртожитків облаштовано місця для самостійних занять фізичними вправами. Ця методика формування антиалкогольної компетенції в студенток відображена в табл. 1.

Після застосування запропонованої методики прослуховування лекцій та перегляду відеофільмів, бесід на антиалкогольну тематику, проведення акцій, залучення студенток до систематичних занять фізичними вправами студенткам запропоновано відповісти на запитання, що стосувались їхньої обізнаності про вплив і наслідки вживання спиртних напоїв та визначення рівня знань про алкоголізм.

Результати початкового етапу експерименту показали, що в контрольній групі 56,3 % студенток мають високий рівень знань, 42,5 % – середній та 1,2 % – низький. В експериментальній групі ці показники становлять 25,6 % – високий рівень знань, 72,1 % – середній і 2,3 % – низький.

Методика формування антиалкогольної компетенції у студенток

Студентська рада		Викладач фізичного виховання		Спортивний клуб
наочні засоби		Роз'яснювальна робота про вплив алкоголю на організм людини		Масові спортивні заходи
Розклеювання плакатів на антиалкогольну тематику	Розповсюдження брошур на антиалкогольну тематику	Робота в гуртожитку	Проведення заходів на антиалкогольну тематику	Залучення студентів до самостійних занять фізичними вправами
				Фізкультурні свята та вечори
				Лекції та відеолекції на антиалкогольну тематику
				Секції з видів спорту
				Змагання
		Зустріч з лікарями наркотичного диспансеру		
		Проведення бесід на антиалкогольну тематику		
		Підбір спеціальної літератури та веб-сайтів на антиалкогольну тематику		

Студенток із високим рівнем знань виявилося 74,4 % серед опитаних в експериментальній групі дівчат. 25,6 % – середній рівень, із низьким рівнем знань у цій групі не було виявлено жодної студентки. Приріст із високим рівнем знань становить 48,8 % . У контрольній групі ці показники несуттєво, але покращилися. Високий рівень показали 62,1 %, що становить приріст рівня знань на 5,7 %. Середній рівень знань – 36,7 % студенток і на такому самому рівні 1,2 % залишилися студентки з низьким рівнем знань про алкоголізм. рис. 1

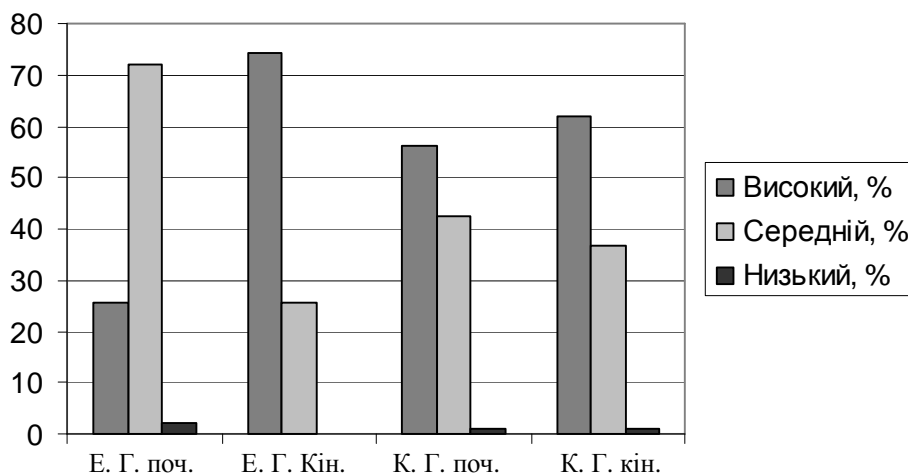

Рис. 1 Рівень знань студенток про алкоголь

Отримано цікаві дані щодо рівня знань студенток про алкоголізм залежно від місця їх проживання (у гуртожитку, на квартирі, з батьками).

Студентки першого курсу експериментальної групи, котрі проживають у гуртожитку: 7,3 % – високий рівень знань; 17,1 % – середній, низького рівня знань виявлено не було. Студентки, які проживають із батьками: 26,8 % – високий рівень знань; 41,5 % – середній, низького рівня знань виявлено не було. Дівчата, які винаймають квартиру: 2,4 % – високий рівень знань; 4,9 % – середній, низького рівня знань виявлено не було.

У студенток другого курсу ці показники мають такий вигляд: 6,7 % – високий рівень знань; 17,8 % – середній, низького рівня знань у студенток, які проживають у гуртожитку, не було

виявлено. Високий рівень знань у 6,7 % студенток, які проживають із батьками, 40 % середній рівень, низького рівня знань виявлено не було. Ті, котрі винаймають квартиру: 2,2 студенток мають високий рівень знань; 22,2 % – середній; 4,4 % – низький.

У кінцевій фазі констатуючого експерименту в експериментальній групі у студенток I та II курсів відбулися суттєві покращення рівня знань про алкоголізм. У студенток I та II курсів, які проживають у гуртожитку, з високим рівнем знань – 22 % і 17,8 % студенток, відповідно. Це показує покращення рівня знань студенток на 14,7 % та 11,1 % серед студенток I і II курсів, відповідно.

Студентки, які проживають із батьками, показали такий рівень знань: на першому курсі з високим рівнем знань 58,5 %, на другому – 31,1 %. Приріст покращення знань становить 31,7 % на I курсі та 24,4 % – на II. У студенток, які винаймають квартиру, ці показники рівня знань про алкоголь на I курсі становлять 7,3 % з високим рівнем знань та 13,3 % – на II курсі, приріст становить 4,9 % студенток із високим рівнем на першому курсі та 11,1 % на II, студенток з низьким рівнем знань виявлено не було. У контрольній групі суттєвих змін не відбулося.

Отримані дані опрацьованих анкет дають нам цікаву інформацію щодо вживання алкогольних напоїв студентками залежно від їхнього рівня знань про алкоголізм та місця проживання під час навчання у вищому навчальному закладі. Так, студентки I курсу експериментальної групи вживають алкоголь із середнім рівнем знань 9,8 %, не вживають 7,3 % студенток високого рівня знань та 7,3 % – із середнім рівнем знань, які проживають у гуртожитку. На II курсі вживають спиртні напої 4,4 % – із високим рівнем знань, 8,9 % – із середнім рівнем. Не вживають алкоголь: 2,2 % із високим рівнем, 8,9 % – із середнім рівнем знань. У кінці експерименту в експериментальній групі у студенток, які проживають у гуртожитку: на першому курсі уживання алкоголю зменшилося на 2,5 % і покращився рівень знань, у другокурсниць рівень вживання алкоголю не змінився, а рівень знань покращився: стало 4,5 % студенток із високим рівнем знань про алкоголізм. У студенток, які не вживали алкогольні напої й проживали в гуртожитку, рівень знань покращився на 9,8 %. Стало більше студенток із високим рівнем знань про алкоголізм на першому курсі, на другому курсі рівень знань у студенток покращився на 6,7 %, більше стало студенток із високим рівнем знань і на 2,2 % збільшилася кількість студенток, які не вживають алкоголь. У контрольних групах суттєвих змін не відбулося.

Студенти, які проживають із батьками, в експериментальній групі на першому курсі в кінці експерименту покращили свій рівень знань; на 9,8 % збільшилося студенток із високим рівнем знань, які вживають алкоголь, і зменшилася кількість студенток на 19,5 %, котрі вживають алкоголь; на другому курсі цей показник збільшився на 20 % серед студенток із високим рівнем знань про алкоголізм і зменшився на 2,3 % серед студенток, які вживають алкоголь.

Ті студентки, які винаймають квартиру: на першому курсі на 2,4 % покращився рівень знань про алкоголізм, зменшилось уживання алкоголю серед студенток на 2,4 %; на другому курсі вживання алкогольних напоїв в експериментальній групі скоротилося на 8,9 %, а рівень знань про алкоголізм збільшився; студенток із низьким рівнем знань на кінцевому етапі експерименту не виявлено, порівнюючи з початком дослідження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вищезгадана методика є ефективною у формуванні в студенток антиалкогольної компетентності, оскільки рівень знань про алкоголізм покращився в експериментальній групі на 48,8 %.

Цю методику доцільно впроваджувати у ВНЗ для покращення компетентності студенток щодо ведення здорового способу життя.

У подальшому будуть проводитися дослідження з вивчення ефективності вищезгаданої методики у ВНЗ (1–2 рівнів акредитації).

Література

1. Максимова Н. Ю. Психологічна профілактика вживання підлітками алкоголю та наркотиків / Максимова Н. Ю. – К. : [б. в.], 1997. – 208 с.
2. Маюров А. Н. Антиалкогольное воспитание : пособ. для учителя / Маюров А. Н. – М. : Просвещение, 1987. – 189 с.
3. Турчак А. Л. Предупреждение вредных привычек у старших подростков средствами физкультуры: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01 – Теория и история педагогики / А. Л. Турчак. – К., 1993. – 184 с.
4. Шеремет Ігор. Антиалкогольне виховання старшокласників засобами фізичної культури та спорту / Ігор Шеремет // Наук. записки Терноп. держ. пед. ун-ту. Серія : Педагогіка. – 2004. – №4. – С. 69–74.

5. Шеремет Ігор. Теоретичні засади антиалкогольного виховання старшокласників / Ігор Шеремет // Наук. записки Терноп. держ. пед. ун-ту. Серія : Педагогіка. – 2002. – №10. – С. 14–20.

Адреса для листування:

м. Луцьк,

вул. Степана Бандери, 15/23

Електронна адреса:

43021 Rad71@email.ua

Статтю подано до редколегії

11.11.2009 р.